

Tartalom

Bevezetés: Csuda dolgok	9
ELSŐ RÉSZ: A varázsbolt	15
1. fejezet: Valódi mágia	17
2. fejezet: Egy pihenő test	24
3. fejezet: Gondolkodni a gondolkodásról	43
4. fejezet: Növekvő fájdalom	57
5. fejezet: Hárrom kívánság	72
MÁSODIK RÉSZ: Az agy rejtelmei	87
6. fejezet: Fogadd el magad!	89
7. fejezet: Elfogadhatatlan	100
8. fejezet: Nem is agyműtét	115
9. fejezet: A semmi szultánja	132
HARMADIK RÉSZ: A szív titkai	141
10. fejezet: Feladni	143
11. fejezet: A szív ábécéje	151
12. fejezet: A könyörület kimutatása	161
13. fejezet: Isten arca	171
Köszönetnyilvánítás	176

Bevezetés: Csuda dolgok

A mikor a skalpot lehúzzuk a koponyáról, minden olyan hangot ad, mintha egy tépőzárat nyitnánk szét – hangos, haragos zaj, egy csöpp szomorúsággal vegyülve. Az orvosi egyetemen sehol nem tanítják az agysebészettel járó hangokat és szagokat, pedig kellene. A kerregő hangot, amellyel a fűró lyukat vág a koponyába. A nyári homokra emlékeztető illatot, ami a fűrőnyomból árkot vájó csontfűrész nyomán száll fel. A pukkanó hangot, amellyel a koponya elválik a kemény agyhártyától, az agyat takaró vastag kéregtől – az utolsó védelmi vonaltól a külvilág felé. Az agyhártyát óvatosan végigmetsző ollót. A felnyitott agy minden szívverésre mozdul, és szinte hallani lehet, ahogy jajgatva tiltakozik csupaszsága és sebezhetősége ellen, a műtlámpák vakító fénye alatt feltáruló titkai védelmében.

Az operációra váró kisfiú aprónak tűnik a hatalmas műszerek mellett, szinte elnyeli őt a kórházi ágy.

– Nagyi imádkozott értem. És érted is. – Hallom, ahogy a fiú anyja hangsosan felsóhajt ennek hallatán, és tudom, hogy most nagyon erős akar lenni a fia kedvéért. A saját kedvéért. És talán az én kedvemért is. Végigsimítom a gyermek haját – hosszú, barna, egészszéges, inkább babahaj még, mint fiúhaj. Elmondja, hogy nemrég volt a születésnapja.

– Szeretnéd még egyszer hallani, hogy mi fog történni, kis bajnok? Vagy készen állsz? – Szereti, ha bajnoknak vagy havernek hívom.

– Aludni fogok, te meg kiveszed azt a ronda dolgot, és nem fog többet fájni. Aztán újra láthatom anyut és a nagyit.

A „ronda dolog” egy *medulloblastoma*, a gyermekknél leggyakrabban előforduló rosszindulatú agydaganat, amely a hátsó koponyaárokban (a koponya alapjánál) fejlődött ki. A medulloblastoma szót még egy felnőtt sem mindig tudja kimondani, nemhogy egy gyerek, legyen bármilyen koraérett, és egy rosszindulatú agydaganat valóban még enyhén szólva is ronda, tehát nekem megfelel ez a kifejezés. A formátlan és groteszk medulloblastoma erőszakosan burjánzik az agy tökéletes szimmetriájában, hogy a kisagy két lebenye közül előtörve valósággal elnyomja nemcsak a kisagyat, de az agytörzset is, amíg

végül véglegesen elzárja az agyfolyadék keringésének az útját. Az agy a leggyönyörűbb dolgok egyike, amit valaha láttam, így csodáinak felfedezését és a képességet, hogy meggyógyíthatom, mindig is hatalmas megtiszteltetésként éltem meg.

– Úgy tűnik, készen állsz. Akkor felveszem a szuperhős-maszkomat, és a fényes szobában találkozunk.

Rám mosolyog. Az orvosi maszk és a műtőszoba riasztó tud lenni, de ma szuperhős-maszkká és fényes szobává változik, hogy ne ébresszen félelmet. Az elme néha trükközik velünk, de most nem azért vagyok itt, hogy jelentéstani magyarázatokat tartsak egy négyévesnek. A legbölcsebb páciensek és emberek, akikkel találkoztam, gyermekek voltak. Az ő szívük még tárvá-nyitva áll, habozás nélkül elmondják, mitől félnek, mi teszi őket boldoggá, mit szeretnek benned, és mit nem. Nincsenek rejtett utalások, és soha nem kell találgnod, hogy mit éreznek *valójában*.

A fiú édesanyjához és a nagyanyjához fordulok.

– Valaki a csapatból folyamatosan tájékoztatja majd öröket a fejleményekről. Teljes kivágás lesz, nem számítok semmiféle szövödményre. – Ez nem a szokásos sebészszöveg, amit csak azért mondok el, mert tudom, hogy ezt akarják hallani – én valóban arra készülök, hogy tisztán és maradéktalanul kivágom az egész tumort, majd egy kis szeletét elküldöm a laborba, hogy megállapítsák, mennyire ronda is valójában ez a ronda dolog.

Tudom, hogy anyu és nagyi is félnek. Mindkettőjükkel kezet szorítok, hogy kinyilvánítsam az együttérzésemet és valahogy megpróbáljam megnyugtatni őket, ami soha nem könnyű. Egy kisfiú reggeli fejfajásai minden szülő legborzalmásabb rémalmává lettek. Anyu bízik bennem. Nagyi bízik Istenben. Én bízom a csapatomban. És most mind együtt megpróbáljuk megmenteni egy kisfiú életét.

Miután az altatóorvos elvégezte feladatát, a kisfiú fejét egy koponyához illeszkedő keretbe igazítom, és lejtős helyzetbe fektetem. Kiveszem a hajcsatokat. A nővérek általában elvégzik a műtét előkészületeit, én azonban szeretem magam leborotválni a fejet. Ez egyfajta szertartás. Borotválás közben erre a drága kisgyermekre gondolok, és lefuttatom magamban a műtét összes kis részletét. Az első hajtincset átadom az asszisztensnek, aki egy kis tasakba teszi, és majd odaadja a szülőknek. Ez a kisfiú első hajvágása, és bár valósínléleg ez az utolsó dolog, ami most az anyja fejében jár, tudom, hogy később sokat jelent majd neki. Olyan mérföldkő ez, amelyre mindenki emlékezni

akar. Az első hajvágás. Az első kihulló fog. Az első iskolai nap. Amikor először biciklizünk. Az első agysebészeti beavatkozás valamiért soha nincs a listán.

Miközben egymás után vágom le a puha barna tincseket, azt remélem, hogy kis páciensem még megélheti mindeneket a mérföldköveket. Látom őt, arcán a foghíjas, de annál szélesebb mosollyal. Látom elsétálni az óvoda előtt, vállán egy majdnem akkora táskával, mint ő maga. Látom, ahogy először ül biciklin, és a szabadság ijesztő mámorában lázasan tekeri a pedált, miközben szél borzolja a hajfürtjeit. Hajvágás közben a saját gyermekre is gondolok. minden első élmény képe olyan élénken él bennem, hogy már szinte el sem tudok képzelní más lehetőséget. Nem akarok kórházlátogatásokkal, rák-kezelésekkel és további műtétekkel teletűzdelt jövőt látni. A gyermekkorban túlél agytumor miatt persze folyamatosan vissza kell majd járnia kontrollra, de nem akarom, hogy a jövője is olyan legyen, mint a múltja volt. A sok hányná és hánýás. Az esések. A kora hajnali ébredések, az anyja után kiabálva, mert a ronda dolog megint szorítja az agyat, és nagyon fáj. Éppen elég szívfájdalom van az életben enélkül is. Óvatosan vágom egymás után a fürtöket, de csak annyit, amennyi a munkám elvégzéséhez kell. Két folt a koponyaalapnál, ahol megtesszük majd a bemetszést, és egy egyenes vonal a kettő között.

Egy agyműtét bonyolult dolog, de a hátsó koponyárokban végzett agyműtét, különösen egy kisgyermek esetében, szinte elképzelhetetlenül nehéz. Egy ekkora tumornál a munka idegtépően lassú és precíz lesz. A szem órákon át ugyanarra a dologra mered a mikroszkópon át. Mi, sebészek korán megtagadunk műtét közben háttérbe szorítani a saját szükségleteinket. Nincsnek mosdószünetek. Nem eszünk. Nem veszünk tudomást a hátfajásról és az izomgörcsről. Emlékszem az első operációmra – egy hírneves sebész mellett asszisztáltam, aki nemcsak kiemelkedő tehetsége miatt volt ismert, de azért is, mert operáció közben ellenséges, önhitt primadonnává változott. Feszült és ideges voltam, amikor mellette álltam, izzadság csurgott véig az arcomon, nehezen szuszogtam a maszkomban, és a szemüvegem elkezdett bepárásodni. Nem láttam az eszközöket, de még az operációs mezőt is alig. Annyi kemény munka, annyi átélt gyötrelém után végre ott állhattam a műtőben, ahogy mindenig is elképzeltem, de semmit sem láttam. És akkor megtörtént a legrosszabb. Egy nagy izzadságsepp gördült le az arcomon, és egyenesen a steril mezőre csöppent. Nem tudom leírni a sebész dühét. Az első műtétnek életem fény-pontjának kellett volna lennie, de én ehelyett beszennyeztem a steril mezőt, és haladék nélkül kitessékeltek a műtőből. Azt a napot soha nem felejtem el.

Ma már hűvös a homlokom és tiszta a látásom. A pulzusom lassú és stabil. A különbség a tapasztalatban van, és abban, hogy én nem vagyok diktátor vagy rosszindulatú hisztérika a műtőben. A csapat minden tagja fontos és nélkülözhetetlen. mindenki a saját feladatára összpontosít. Az altatóorvos folyamatosan figyeli a fiú vérnyomását, oxigénszintjét, éberségi állapotát és a szívverése ritmusát. A főnővér folyamatosan ellenőrzi az összes szükséges berendezést és felszerelést, és gondoskodik róla, hogy a kezem ügyében legyen minden, ami kell. A takarószövethez rögzítve ott a nagy zsák, amelybe majd a vér és az öblítőfolyadék kerül. A zsákhöz egy cső csatlakozik, az pedig egy géphez vezet, amely folyamatosan méri a vér mennyiségét, így a műtét során bármikor megállapíthatjuk, hogy mennyi vért vesztünk.

Asszisztensem még képzés alatt álló vezető főorvos. Új a csapatban, de legalább annyira koncentrál a kis vérerekre, agyszövetre és a tumor eltávolításának a legapróbb részleteire is, mint én. Most egyikünk sem töprenghet a másnapi tervein, kórházi ügyeken, a gyerekekben vagy az otthoni gondjain. Egyfajta hiperéberség ez, fókusztált figyelem, szinte már meditáció. Képezzük az elménket, és az elme képzi a testet. Egy jó csapatban létrejön egyfajta csodálatos áramlás, egy ritmus, amelyben mindenki eggyé olvad, miközben az elménk és a testünk egyetlen hatalmas, összetett intelligenciaként dolgozik.

Eltávolítom a tumor utolsó darabját, amely az agy mélyén az egyik nagyobb ütőréhez csatlakozik. A hátsó koponyaárok vénás érrendszerre hihetetlenül összetett, és az asszisztensem folyamatosan szivattyúzza a folyadékokat, amíg én a tumor utolsó maradványának az eltávolításán dolgozom. És akkor az asszisztens figyelme egy másodpercre elkalandozik, de ez az egy másodperc elég arra, hogy átszakítsa az érfalat. Akkor egy pillanatra minden mozdulatlantára merevedik.

És aztán elszabadul a pokol.

A vér gyorsan kitölti a bemetszés üregét, és kicsurog a sebből ennek a gyönyörű kisfiúnak a fejére. Az altatóorvos elkezd kiabálni, hogy gyorsan csökken a vérnyomás, és nem tudja tartani ezt a vérveszteséget. Gyorsan össze kell csípnem a vénát, hogy elállítsam a vérzést, de az egész ér elsüllyedt a vértócsában, és semmit sem látok. Egyedül nem tudok elég vért elszivattyúznni, az asszisztensem keze pedig túlságosan remeg ahhoz, hogy bármit is tehessen.

– Teljesen leállt! – üvölt az altatóorvos, akinek az asztal alatt kell kúsznia, mert a fiú feje be van szorítva a tartókeretbe, és fel van nyitva a tarkója.

Az egyik kezével azonnal megkezdi a szívmasszást, míg a másikkal a gyermek hátát tartja, hogy újra beinduljon a szívműködés. Az intravénás csövek hirtelen megtelnek folyadékkal. A szív legfontosabb feladata, hogy pumpálja a vért, és ez a varázslatos pumpálás, amely minden mást lehetővé tesz a testben, most leállt. A négyéves fiú a szemem láttára vérzik el a műtőasztalon. Ahogy az altatóorvos pumpálja a mellkast, a sebüreg újra meg újra megtelik vérrel. Meg kell állítani a vérzést, különben elveszítjük a gyermeket. A szív által pumpált vér tizenöt százaléka az agyba kerül, amely csak néhány perccel képes túlélni a szív leállását. Vérre van szüksége, de még inkább a vérben lévő oxigénre. Kifutunk az időből, mielőtt az agy meghal – szükségük van egymásra. A szív és az agy nem létezhet egymás nélkül.

Elkeseredetten próbálom elérni a vénát, de sehogyan sem látom a sok vér-től, hogy mit csinálok. Bár a fej le van rögzítve, a szívmasszás miatt mégis mozog egy kicsit. A csapat tudja, és én is tudom, hogy ki fogunk futni az időből. Az altatóorvos rám pillant, szeméből sugárzik a félelem... Attól, hogy elveszíthetjük ezt a gyermeket. A kardiopulmonáris újjáélesztés (CPR) most olyan, mintha kettésben, kuplunggal akarnánk újraindítani egy autót – nem teljesen megbízható, különösen, ha közben folyamatosan egyre több vért vesztünk. Vakon dolgozom, úgy, hogy a szívemet nyitom meg az okozatokon és képességeken túli lehetőségek felé, és azt kezdem el csinálni, amit évtizedekkel ezelőtt tanultam, nem az egyetemen, nem iskolában, hanem a kaliforniai sivatagban rejtőző kis varázsbolt hátsó szobájában.

Elcsendesíttem az elmémet.

Megnyugtam a testemet.

Magam elé képzelem a visszahúzott eret. Lelki szemeimmel látom, ott van beágyazódva a neurovaszkuláris hídba. Vakon nyúlok be, de tudom, hogy emögött az élet mögött a láthatónál sokkal több minden rejtoszik, és mindenek közöttünk képes csodát tenni, messze túl minden elképzelés határán. Sorsunk a saját kezünkben van, én pedig nem fogom hagyni, hogy ez a négyéves kisfiú most haljon meg, ezen a műtőasztalon.

A nyitott csipeszt belemerítem a vérbe, becsukom, majd lassan visszahúzom a kezem.

A vérzés eláll, és valahonnan nagyon messziről eljut a fülemben a pulzusmérő első pittyenése. Elsőre elhaló és egyenetlen... de egyre erősebb és stabilabb lesz, ahogy minden lassanként újraéledő szív.

Érzem, ahogy a saját szívverésem fokozatosan a gép pittyegéséhez igazodik.

Később, az operáció után majd odaadom az anyának a fia első hajvágásából származó tincseket, és az én kis haverom túlélőként fog felébredni az altatásból. Teljesen normális lesz, negyvennyolc óra múlva beszélni, sőt nevetni fog, és elmondhatom majd neki, hogy a ronda dolog végképp eltűnt.